

Hrvatska speleologija

značajna djelatnost kojom se istražuju do sada nepoznate prirodne vrijednosti Hrvatske i pomaže njihova zaštita

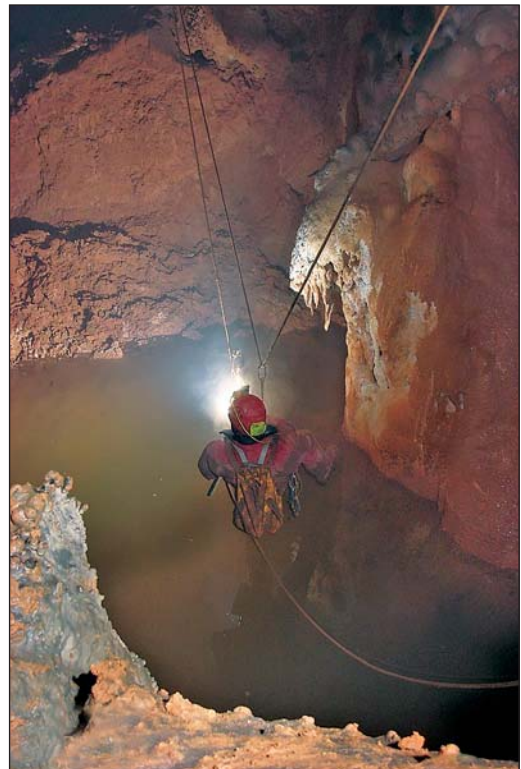
Dalibor Paar

pročelnik Komisije za speleologiju HPS-a

Organiziranje i izvođenje speleoloških istraživanja iz godine u godinu postaju sve složeniji. Zakon o zaštiti prirode vrlo je restriktivan glede speleološke djelatnosti. Dizanje razine zaštite prirode dodatno otežava speleološke djelatnosti. Pored postojećih nacionalnih parkova, parkova prirode i drugih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima, u tijeku je formiranje ustanova vezanih uz Nacionalnu ekološku mrežu i buduću ekološku mrežu Natura 2000. Temeljem Zakona o zaštiti prirode donesenog 2005. godine i pripadnih propisa, speleološke djelatnosti nije moguće obavljati isključivo kao sportske, već primarno kao stručne, dok sportski dio služi obavljanju tih aktivnosti. Speleolozi su prihvatili način djelovanja u tom pravcu, budući da drugačije nije moguće organizirati istraživanja u špiljama i jamama koje se većinom nalaze u zaštićenim područjima, a neke od najznačajnijih, poput 1026 m dubokog jamskog sustava Velebite, i u strogim prirodnim rezervatima. U tom smislu, Komisija za speleologiju HPS-a dobiva od nadležnog ministarstva godišnje dopuštenje za obavljanje znanstvenih i stručnih istraživanja speleoloških objekata na području RH.

Ugledavši se na slično stanje u drugim zemljama, jedini je mogući opstanak speleološke djelatnosti uvažavanje i provedba njene stručne komponente – speleološkog istraživanja kao stručne djelatnosti čiji je cilj inventarizacija i prikupljanje podataka o podzemnim krškim fenomenima kao izvanrednim prirodnim vrijednostima Hrvatske, te djelatnosti vezane uz njihovu zaštitu. Naravno, uz stručnu komponentu, speleološka djelatnost ima i sportsku komponentu poput alpinizma i sličnih specijalnosti.

Speleološka djelatnost u HPS-u ima preko pola stoljeća dugu tradiciju, uz svjetski zapažene rezultate, te stručne radove i elaborate bez kojih se ne bi znalo gotovo ništa o najznačajnijim speleološkim objektima u Hrvatskoj. No pored toga treba istaknuti da u Komisiji za speleologiju HPS-a djeluju ljudi koji su posebice u istraživanjima najzahtjevnijih speleoloških

Dariko Bakšić

Tijekom speleoloških istraživanja primjenjuju se posebne tehnike za koje je potrebna odgovarajuća edukacija - prelazak jezera Trbušnjak u jami Kiti Gaćešinoj

Jedan od rezultata speleoloških istraživanja je lociranje i praćenje vode u podzemlju krša i ispitivanje njezine kakvoće - praćenje podzemne vode u špilji Dolači na Žumberku

objekata – a to su duboke jame – u vrhu svjetske speleologije.

Stanje vezano uz speleološku djelatnost u Hrvatskoj nije nimalo jednostavno. Uskoro će započeti pregovori s državnim ustanovama o jednoj od ključnih komponenti speleološke djelatnosti – speleološkom katastru. Vezano uz to,

Novootvoreni ulaz u ugroženu špilju u kamenolomu Tounj na etaži 1, nastao miniranjem u kamenolomu

otvorena su pitanja autorskih prava na topografske nacрте špilja i druge prikupljene podatke.

Jedan od načina promicanja speleološke aktivnosti, isticanja njenog značenja i uloge, jest prezentacija značajnih rezultata speleoloških istraživanja na Hrvatskom speleološkom poslužitelju (www.speleologija.hr). Dugoročni su ciljevi takve prezentacije prikazati rezultate istraživanja svih speleoloških objekata koji se nalaze na popisu najdubljih i najduljih objekata, dati iscrpne podatke o načinu odvijanja speleološke djelatnosti, prikazujući svu njenu složenost i zahtjevnost, te prikazati stručnost hrvatskih speleologa za obavljanje te aktivnosti (instruktorski radovi, prezentacije održanih seminara, programi školovanja, priručnici itd.).

Rezultati speleoloških istraživanja do sada su prezentirani u bogatoj hrvatskoj speleološkoj literaturi koja uključuje niz časopisa s dužom ili kraćom tradicijom - Speleolog, Subterranea Croatica, Speleo'zin, Velebiten, Spelaeologia Croatica, Helop. Cilj prezentacije značajnih speleoloških objekata i istraživanja na Speleološkom poslužitelju nije konkurirati tiskanim časopisima, već dati pregled dostupan stručnoj i široj javnosti, citirajući pri tom i pozivajući se na literaturu koja uključuje navedene časopise. Pri tome se na objektivan način ne samo daju prikazi speleoloških objekata, već i bilježe imena istraživača i udruga koje su sudjelovale u istraživanjima. Dostupnost Interneta svima, te mogućnost naknadnih dopuna i ispravaka, omogućava da se ti prikazi mogu nadopunjavati kako bi dali što točniju i kvalitetniju informaciju.

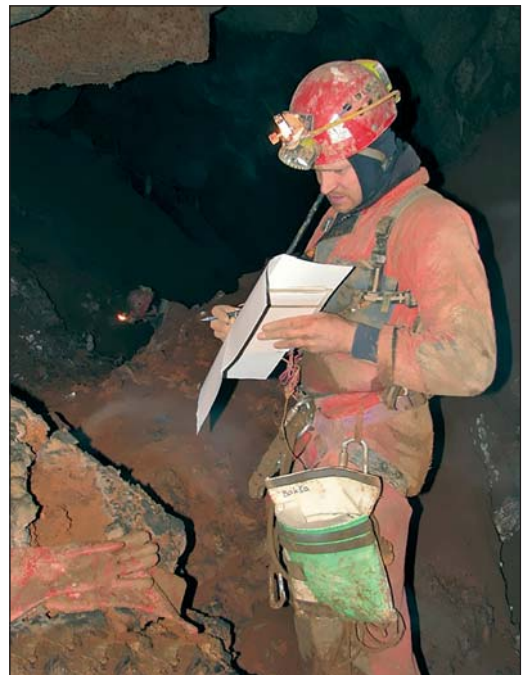
Zato je trajno otvoren poziv svim speleološkim udrugama i pojedincima da se uključe u prezentaciju značajnih speleoloških objekata u čijim su istraživanjima sudjelovali. Pored toga što time promiču rezultate svojih istraživanja, ovakva kompletirana slika o rezultatima desetljeća speleoloških aktivnosti, pokazuje da je ona korisna i neophodna za upoznavanje s prirodnim vrijednostima Hrvatske. To uključuje ne samo izradu speleoloških katastarsa s raznim razinama podataka, već i istraživanja prirodnih fenomena, značajnih u svjetskim razmjerima (npr. duboke jame, dugačke vertikale, veliki podzemni prostori, vrijedni špiljski sedimenti, endemska fauna, prirodni resursi itd.). Speleološka

Stručni seminar o izradi i vrednovanju speleoloških nacrtā (Samobor, 21. veljače 2009.) - speleološka edukacija provodi se kroz speleološke škole i stručne seminare

djelatnost je temelj za buduća znanstvena i primijenjena istraživanja kojih je u podzemlju hrvatskog krša izuzetno malo, uspoređujući se sa susjednim zemljama.

Posebno treba naglasiti da bez speleološke djelatnosti nije moguće provesti zaštitu speleoloških objekata, jer je za zaštitu potrebno prvo točno poznavati sve pojedinosti tih prirodnih fenomena, a onda provoditi stalni monitoring stanja, pratiti i bilježiti sve vrste onečišćenja i davati stručna mišljenja o načinima njihove zaštite ili sanacije. Zato je na Speleološkom poslužitelju pokrenut popis ugroženih krških fenomena kojim se želi istaknuti da zaštićenost speleoloških objekata nije dobra, te da su mnogi u svjetskim razmjerima značajni objekti jako ugroženi. Jedna je od primarnih zadaća speleologa monitoring stanja u speleološkim objektima. Objavljivanjem tih podataka na Speleološkom poslužitelju pokazujemo da je to jedan od važnih dijelova speleološke djelatnosti, te da vezano uz dopuštenja za ulaznje u speleološke objekte, ulaznje speleologa ima važan smisao jer su oni jedini koji mogu napra-

Izrada speleološkog nacrtā primarni je cilj speleološke djelatnosti - Darko Bakšić izrađuje nacrt u jami Kiti Gačešinoj

Speleolozi otkrivaju ljepote podzemlja (Kojina jama)

viti monitoring stanja u njima, te izvijestiti o svim vrstama ugrožavanja.

Više podataka o tome i o drugim temama vezanim uz speleologiju možete naći na www.speleologija.hr, te dati svoj doprinos da ti sadržaji budu još sveobuhvatniji i da služe daljnjem napretku hrvatske speleologije.

Više podataka o tome i o drugim temama vezanim uz speleologiju možete naći na www.speleologija.hr, te dati svoj doprinos da ti sadržaji budu još sveobuhvatniji i da služe daljnjem napretku hrvatske speleologije.

Croatian Speleology

In this paper we present current situation regarding the organization of speleological explorations in the framework of Croatian laws. The importance of presentation of the results of speleological explorations is emphasized, especially publishing in Croatian speleological magazines and on Croatian speleological server. Without cooperation between Croatian speleologists and state institutions, it is not possible to protect thousands of Croatian caves.